

Přehled zahraničních služebních cest a popis programu:

- 17. – 26. března 2011 – Norsko, Oslo, Island, Reykjavík
- 28.-29. března 2011 – Německo, Lipsko
- 3.-5. dubna 2011 – Rakousko, Vídeň
- 6.-9. června 2011 – Irsko, Londonderry
- 9.-11. května 2011 – Rakousko, Horn
- 2.-4. listopadu 2011 – Slovensko, Bratislava

Zpráva ze zahraniční služební cesty

Jméno a příjmení účastníka cesty	Ing. Petra Vávrová, PhD., Jana Dřevíková, BcA.
Pracoviště – dle organizační struktury	OOKF 1.4.
Pracoviště – zařízení	Vedoucí Odboru ochrany knihovných fondů, 1.4. a Vedoucí Restaurátorského oddělení, 1.4.2
Důvod cesty	Studijní cesta
Místo – město	Oslo, Reykjavík
Místo – země	Norsko, Island
Datum (od-do)	17. – 26.3.2011
Podrobný časový harmonogram	Večer 17.3.2011 přelet do Oslo, Norsko 18.3.-23.3.2011 Návštěvy kulturních pracovišť v Oslo 23.3. 2011 Přelet z Oslo, Norsko do Reykjavíku, Island 24. 3. 2011 Návštěva Národní knihovny v Reykjavíku 25.3.2011 Návštěva The Culture House - The National Centre for Cultural Heritage in Reykjavík 26.3. 2011 Odlet z Reykjavíku do Kodaně a návštěva restaurátora J. Vnoučka z Královské knihovny v Kodani Večer 26.3. 2011 přelet do Prahy
Spolucestující z NK	Jana Dřevíková, BcA., Ing. Petra Vávrová, Ph.D
Finanční zajištění	Získání grantové podpory ve výši 68,88 % z „Norských fondů“ (Národní vzdělávací fond), doplatek z NAKI projektu a Institucionálního výzkumu NK ČR

Cíle cesty	Studijní cesta, navázání kontaktů a zahájení spolupráce za účelem plánování společných projektů	
Plnění cílů cesty (konkrétně)	Kromě Arnamagnæan Institute v Reykjavíku (institut byl zavřen a kontaktní osoba byla nemocná) jsem viděla mnohem víc, než jsme měly v plánu. Navíc jsme např. navštívily v Reykjavíku a v Oslu Národní archiv a zámek v Oslu. Naplánovaly jsme spolupráci a diskutovaly hlavní témata budoucích projektů.	
Program a další podrobnější informace	<p>17.3.2011 – přelet do Oslo 18.3.2011 – návštěva National Library of Norway, kontaktní osoby: Chiara Palandri, Arthur Tennøe, Wlodek Wittek, Nina Hesselberg-Wang</p> <p>19.-20.3. 2011 (víkend) – návštěvy kulturních institucí v Oslo, - Munch museum, National Museum of Art Architecture & Design Oslo and National Museum of Art, Oslo</p> <p>21.3.2011 – návštěva National Archives – restaurátorky: Kristin Ramsholt (Head of Conservation, Paper Conservator), Mónica Garrido (Paper Conservator)</p> <p>22.3.2011 – NILU (Norwegian Institute for Air Research) in Kjeller, contact person: Susana Lopez-Aparicio (Scientist), Terje Grøntoft, Dr. Scient. (Senior Scientist), Elin Dahlin Mag. Art. (Senior Scientist)</p> <p>23.3.2011 – přelet z Oslo, Norsko do Reykjavík, Island 24.3.2011 – The National and University Library of Iceland Reykjavík, Contact person: Rannver H. Hannesson (Paper conservator and head od conservation)</p> <p>25.3.2011 – návštěva The Culture House - The National Centre for Cultural Heritage in Reykjavík</p> <p>Pozn.: podrobnější informace viz. níže zpráva o cestě.</p>	
Přivezené materiály	Odborné články od kolegů z NILU	
Datum předložení zprávy	6.4.2011	
Podpis předkladatele zprávy		
Podpis nadřízeného	Datum:	Podpis:
Vloženo na Intranet	Datum:	Podpis:

Přijato v mezinárodním oddělení	Datum:	Podpis:
---------------------------------	--------	---------

Podrobnější zpráva:

Study trip - sharing of knowledge and discussion between Norwegian, Icelandic and Czech institutions dealing with conservation of library materials

Introduction

We would like to present our study trip and our very nice and useful experience from the trip to Norwegian and Icelandic culture institutions, libraries and archives. Conservation departments in these institutions are very small (only few conservators are working there), but very well organised. There is no person like conservation scientist. But conservators are cooperating, analysing samples and discussing problems with colleagues from universities and institutions from Denmark and England. Depositories have very good climate conditions. Colleagues from Norwegian and Icelandic culture institutions were very friendly and opened to us and we would like to thank all of them for their time and sparing of experience and knowledge.

Programme of study trip:

17.3.2011 – arriving to Oslo at 21:55

18.3.2011 – visiting of The National Library of Norway, Oslo Division, Conservation Unit, Norway

Drammensveien 42, P. O. Box 2674 Solli, NO-0203 Oslo, Norway or Henrik Ibsensgt. 110,

contact persons:

Arthur Tennøe (Head of section Pictures, special prints and conservation)

Nina Hesselberg-Wang (Head of Paper Conservation Section)

Chiara Palandri (Book and paper conservator, Dept. Scholarship and Collections)

Wlodek Witek (Paper and Photo Conservator)

The National Library is the main source of information about Norway, Norwegians and Norwegian culture, and it is to be Norway's main resource for the collection, archiving and distribution of Norwegian media. Its functions include establishing, preserving and making available a wide variety of collections, as our National library of Czech republic in Prague. The National Library's collection is a vast treasure chest of information and experiences about Norway, Norwegians and things Norwegian. The National Library owns and manages several unique collections. All are available for research and documentation, and most are accessible to the public through the National Library's general library services or via the Internet.

Historical building of The National Library of Norway in Oslo.

Entrance to the historical building of The National Library of Norway in Oslo.

These collections include:

- unique manuscript collections (including handwritten manuscripts)
- special book collections
- music collections
- radio broadcasts from the 1930s up to the present day
- film collections
- theatre collections

- a large map collection
- posters
- photographs
- newspapers

Everything from hides, parchments, paper documents, glass plates and other information carriers in all imaginable and unimaginable „old“ formats – to digital documents, is stored safely to ensure that their cultural heritage can be transmitted to the coming generations. By collecting, safeguarding and making accessible the past for the future the National Library will be Norway's memory bank. The oldest documents in the National Library collection are Magnus Lagabøters Landslov (Magnus Law-mender's Law of the Land) from the early 1300s and Psalteriet (David's psalms), a prayer book from Kvikne church north of Oslo. The oldest section of Psalteriet was probably created in the 1200s. The times between Magnus' Law-mender's Law of the Land and the Internet of today are filled with important national and international events. While part of the collection is accessible only for scientific research and documentation, most is open in various ways to those interested all over the world. Books and microfilms are lent, and a substantial number of loans are handled by the automatic storage retrieval system, one of the world's most advanced such systems in a library. Other documents are available on the Internet, distributed through exhibitions, copies and other means.

Short history of the National Library:

- 1811 - 1849: After the end of the union between Norway and Denmark in 1814, The Oslo University Library (UBO) was assigned many national library functions that used to be in Copenhagen.
- 1989: A National Library branch was established in Mo i Rana. Its main task was to administer the new legal deposit act (1990).
- 1994: The Oslo University Library (UBO) was split in two parts, one of which was established as the new Oslo branch of the National Library. From now on, The National Library of Norway exists in two locations: Oslo and Mo i Rana.
- 1999: University Library functions were separated from the National Library in Oslo.
- 2005: The National Library opens the restored and new national library at Drammensveien 42, Oslo.

Colleagues from the National Library spoke about their conservation works, their conservation strategy, steps, they introduced their lab, atelier – they have very quiet workplace, very well organised.

What was very interesting was big table – they are working there together on one big conservation project, they are discussing conservation, cooperating on one complicated object.

From the left: Chiara palandri, Nina Hesselberg-Wang, Wlodek Witek, Arthur Tennøe.

Conservation lab.

Conservation materials storage space.

Discussion about books conservation.

Discussion about photographs conservation.

19.-20.3. 2011 – visiting of exhibition in cultural institution, for example National Museum of Art Architecture & Design Oslo, National Museum of Art, Oslo

We didn't meet during weekend any colleagues, but we saw exhibitions.

21.3.2011 – visiting of The National Archives (The National Archival Services of Norway), Oslo

Folke Bernadottes vei 21, Postboks 4013, Ullevål Stadion, 0806, OSLO, Norway

contact persons:

Kristin Ramsholt (Head of Conservation, Paper Conservator)

Mónica Garrido (Paper Conservator)

Very interesting building of The National archives in Oslo.

The National Archives in Oslo is a very nice and modern building at the station of the train Sognsvann. The National Archives' Central Office in Oslo is responsible for the records created by the government's central administratives (ministries and directorates), as well as the archives of the Supreme Court. Important archives left by individuals and private enterprises, such as companies and organisations, are also found in the National Archives in Oslo. The National Archives in Oslo is divided into five departments:

- Preservation and Supervision Department
- Repository Department
- Public Services Department
- Administrative Department
- IT Department

We visited colleagues from The Preservation and Supervision Department. Older archival material exists in paper form and as photographs, audiotapes or film. In recent years, a steadily increasing portion of archival material is created digitally, and we anticipate that virtually all archival material will be digital in the future. The National Archives of Norway preserve this type of archival material, and describe and make available to the public.

Kristin Ramsholt, Jana Dřevíková and Mónica Garrido are discussing paper conservation. Large space for depositories.

21.3.2011 – visiting The National Gallery of Norway, Oslo

Universitetsgata 13, The Museum of Contemporary Art, Bankplassen 4, Oslo, Norway

Contact person:

Tina Grette Poulsson (Paper Conservator)

Older and modern art is on show at the National Gallery, contemporary art at the Museum of Contemporary Art. The National Gallery of Norway is part of The National Museum. The main emphasis of the collection is on Norwegian painting and sculpture from the 19th century. The museum also holds

an extensive collection of drawings and prints by Norwegian and international artists. Highlights of the collection include major works by Edvard Munch, including The Scream. Other important artists include J.C. Dahl, Adolph Tidemand, Hans Gude, Harriet Backer and Christian Krohg. The collections from the 20th century illustrate the development of Norwegian fine art with reference to key works of Nordic and international art in the fields of painting, sculpture, photography, video and other media.

Historical building of The national Gallery in Oslo. Discussion about paper conservation.

We discussed next cooperation about climate conditions and air pollutants measuring. Colleagues from The National Gallery cooperated on these topics with colleagues from NILU too.

22.3.2011 – visiting NILU (Norwegian Institute for Air Research) in Kjeller, Norway

P.O.Box 100, 2027 Kjeller, Norway

Contact persons:

Susana Lopez-Aparicio, Dr. (Scientist)

Terje Grøntoft, Dr. Scient. (Senior Scientist)

Elin Dahlin Mag. Art. (Senior Scientist)

Very modern building of NILU in Kjeller.

NILU is Norwegian an independent, nonprofit institution focus on processes and effects of climate changes, of the composition of the atmosphere, of air quality and of hazardous substances. We discussed with colleagues from NILU cooperation and new project proposal preparation. There is still few years cooperation between National Library of Czech republic and NILU (finished project) and research was focus on the effect of air pollution on cultural heritage and was engaged in the environmental monitoring and evaluation of the Baroque Library Hall of the National Library in Prague (Clementinum historical complex). The main goal of the project was to perform a detailed characterization of indoor air pollution in the Baroque Library Hall. The project was divided in several tasks covering the assessment of indoor air quality by dosimetry, the determination of harmful pollutant concentrations (e.g. NO_2 , O_3 , organic acids) and the chemical characterization of size-resolved particulate matter.

Discussion and planning projects with colleagues from NILU – Terje Grøntoft, Elin Dahlin, Susana Lopez-Aparicio and Jana Dřevíková in NILU lecture hall.

Part of the evaluation was focus on the transport of particulate matter, its deposition and subsequent negative influence, what leads to the degradation of books and manuscripts materials. The project was funded through EEA Grant under the Czech Research fund.

Discussion about experiments and equipment with Terje Grøntoft is speaking about results. Susana Lopez-Aparicio.

We spoke about details and we plan next project about continueing of this cooperation. The main topic was about plans to measure the climate conditions and air pollution in Baroque Library Hall of the National Library in Prague and other depositories without and with books in shelves in depositories.

23.3.2011 – travelling from Oslo to Reykjavik

24.3.2011 – visiting The National and University Library of Iceland in Reykjavik, Iceland

Arngrimgata 3, IS-107, Reykjavik, Iceland

Contact person:

Rannver H. Hannesson (Paper conservator and head od conservation)

Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir (Director of The National and University Library of Iceland)

As its name suggests, the National and University Library of Iceland combines the roles of a national library and of that of the University of Iceland. It also serves as a knowledge centre for the general public, maintains a dynamic information service and preserves Icelandic materials for the future.

We visited small conservation department, book binding workshop and depositories. We discussed preservation and conservation of illuminated manuscripts, such as the codex called Kringla - the oldest-known manuscript of Snorri Sturluson's Heimskringla, transcribed 1260 and about preparation of historical inks and ink corrosion. We met director of the Library Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir, she was very interested in our visit and we spoke about next cooperation between libraries.

Very modern building of The National and University Library of Iceland in Reykjavik.

Visiting of depositories and discussion about paper and books conservation with Rannver Hannesson.

Book binding workshop and workplace in the National and University Library of Iceland in Reykjavik.

25.3.2011 – visiting of The Culture House - The National Centre for Cultural Heritage in Reykjavik

Exhibitions in the Culture House are expected to reflect the trends and currents in society and present varied past and present cultural aspects. The Culture House is a heritage building and its use today takes into consideration the building's protected status and historical value. The setting for exhibitions is the building itself, an architectural monument.

The Culture House is a venue for Icelandic national culture heritage in a nutshell. The operations mainly entail diverse exhibitions. Contracts are made with relevant institutions regarding short or long term exhibitions. The Culture House thus serves as a common centre for Icelandic cultural heritage institutions with high-quality exhibitions on selected national treasures. There are facilities for exhibitions, meetings, gatherings, lectures, artistic events, public ceremonies and other occasions. The Culture House was built during the period 1906-1908 to house the National Library and National Archives of Iceland and was opened to the public in the spring of 1909. The building was also home to Iceland's National Museum and Natural History Museum for several decades. The Museum Building, as it soon came to be called, thus housed for a long time all the main treasures of the Icelandic nation under the same roof.

On the exterior walls of the building are the names of eight leading figures from Icelandic cultural and religious history and their dates. There are medieval historians Ari Porgilsson and Snorri Sturluson, bishop and bible translator Guðbrandur Þorláksson, hymnist Hallgrímur Pétursson, annalist and historian Jón Halldórsson, writer and Enlightenment scholar Eggert Ólafsson, annalist Jón Espólín

and literary scholar Sveinbjörn Egilsson. Above the granite door frames of the building is a falcon crest with a crown, the Icelandic coat of arms when the Culture House was built.

Very nice building of The Culture House - The National Centre for Cultural Heritage in Reykjavik.

The main entrance of The Culture House - The National Centre for Cultural Heritage in Reykjavik.

We visited exhibition „Medieval Manuscripts Eddas and Sagas“. Some of Iceland’s national treasures are on display in the Culture House’s featured exhibition „Medieval Manuscripts – Eddas and Sagas“. It includes medieval manuscripts, such as Codices Regii of the Poetic Edda and Prose Edda, and law codices and Christian works, not to forget the Sagas of Icelanders. The old vellum manuscripts preserve the Northern classical heritage: unique sagas, poems and narratives which are often our sole written sources of information on the society, religion and world view of the people of Northern Europe from pagan times through the tumult of Viking Expansion, the settlement of the Atlantic Islands and the period of Christianisation.

Interesting exhibition of parchment making in The Culture House - The National Centre for Cultural Heritage in Reykjavik.

The Library Room, the old reading room of the National Library, features an exhibit selected and arranged by the National and University Library. On display are many of the landmark books of Icelandic cultural history, dating from the introduction of printing in the sixteenth century to the present day. These include the oldest published versions of the Sagas of Icelanders, Sagas of the Kings of Norway and Eddic poems, law codices and land registers, cultural journals and folktale collections from the nineteenth century, the works of Nobel laureate Halldór Laxness and other writers, selected books of poetry and much more.

Exhibition of illuminated medieval manuscripts – specific dark brown parchment typical for Icelandic manuscripts.

The Library Room in The Culture House - The National Centre for Cultural Heritage in Reykjavik.

26.3.2011 – travelling to Copenhagen and to Prague

On the way back to Prague, we had few hours on the airport, we visited our colleague from Prague Jiří Vnouček and we discuss problems about next projects and cooperation between Czech, Norwegian, Icelandic and Danish culture institutions. We would like to thank Jiří for recommendations and contacts on colleagues from Norwegian and Icelandic institutions.

Conclusion

Air pollution constitutes a risk to librarians and archives materials and in particular to cultural heritage objects and artworks. Some of the documented adverse effects include the fading of painting layers, whitening or blackening (color changes) of surfaces, softening of details, decomposition and yellowing of paper, among other problems. Therefore, environmental control at cultural heritage locations is one of the main concerns for the preservation of historical objects.

Our study trip was for us very useful, full of experience and we hope that we will cooperate with colleagues on next projects. For example, there are many problems with measuring of climate conditions and quality of air in depositories, so we would like to apply for project about air quality measuring and conservation materials off-gassing. We met on our study trip about 12 colleagues from 5 institutions and they would like to start cooperate with us on next projects.

We would like to thank you very much for supporting of our study trip. And special thanks to our colleagues from polygraphic department for very nice and professional materials about National library, it was very helpfull.

In Prague, April 6th, 2011

Petra Vávrová, Jana Dřevíková

The National Library of Czech republic, Prague

Zpráva ze zahraniční služební cesty

Jméno a příjmení účastníka cesty	Ing. Petra Vávrová, PhD.
Pracoviště – dle organizační struktury	OOKF 1.4.
Pracoviště – zařazení	Vedoucí Odboru ochrany knihovních fondů, 1.4.
Důvod cesty	Studijní cesta – návštěva pracoviště a diskuze odkyselovací technologie ve firmě ZFB, Lipsko
Místo – město	Lipsko
Místo – země	Německo
Datum (od-do)	28.-29. března 2011
Podrobný časový harmonogram	28.3.2011 cesta služebním autem do Lipska 29.3.2011 Návštěva firmy ZFB (Zentrum für Bucherhaltung) a Národní knihovny v Lipsku a večer návrat do Prahy
Spolucestující z NK	Ing. Jiří Neuvirt, CSc., PhDr. Františka Vrbenská
Finanční zajištění	Institucionální výzkum NK ČR
Cíle cesty	Studijní cesta - navázání kontaktů a diskuze odkyselovací technologie PAPERSAVE
Plnění cílů cesty (konkrétně)	Proběhla detailní diskuze o odkyselovací technologii PAPERSAVE a prohlídka technologie a výsledků odkyselování.
Program a další podrobnější informace	28.3.2011 cesta služebním autem do Lipska, večer seznámení se s kolegy z jiných institucí a diskuze o odkyselování 29.3.2011 Návštěva firmy ZFB (Zentrum für Bucherhaltung) a Národní knihovny v Lipsku a večer návrat do Prahy Pozn.: podrobnější informace viz. níže zpráva o cestě.
Přivezené materiály	Naše odkyselené vzorky knih a dokumentů.
Datum předložení zprávy	1.4.2011
Podpis předkladatele zprávy	

Podpis nadřízeného	Datum:	Podpis:
Vloženo na Intranet	Datum:	Podpis:
Přijato v mezinárodním oddělení	Datum:	Podpis:

Podrobnější zpráva:

Návštěva firmy ZFB (Zentrum für Bucherhaltung, Conservation from one source for Libraries, Archives and Museums) ve dnech 28.-29. března 2011

Místo jednání a návštěvy:

ZFB (Zentrum für Bucherhaltung)

Mommsenstrasse 6

D-04329 Leipzig

Germany

Úvod

Hlavním posláním cesty bylo seznámení se s odkyselovacím postupem PAPERSAVE ve firmě ZFB v Lipsku. Nejprve jsme si prohlédli pracoviště ve firmě ZFB, které se skládá z přípravy dokumentů a knih k odkyselování. Kromě pečlivého třídění a označování zde probíhá i mechanická očista dokumentů a knih.

Příprava dokumentů k odkyselování

Každá kniha je pečlivě prohlédnuta. Místa, která obsahují razítka nebo barvy, které hrozí rozpitím, jsou oddělena od sousedních stránek separačním listem, problematická místa jsou označena barevnou záložkou. Barva záložky odpovídá typu problému. O každé knize je vyplněn formulář se

základními daty a poznámkami o jejím stavu a knize je přiděleno identifikační číslo. Takto zpracované knihy jsou uloženy do kontejnerů (klecí), ve kterých jsou vkládány do odkyselovací komory.

Princip metody

Podstata odkyselení papíru postupem „PAPERSAVE“ spočívá v ponoření vysušeného papíru do roztoku komplexního etanolátu hořčíku a titanu v hexametyldisiloxanu. Etanolát neutralizuje volné kyseliny v papíru. Papír po vyjmutí z roztoku se zbaví rozpouštědla odpařením. Vlivem přirozené vlhkosti, která se zpětně absorbuje do papíru, se etanoláty rozloží na oxidy. Oxid hořečnatý pak v papíru funguje jako alkalická rezerva. Její velikost je dána koncentrací odkyselovacího roztoku a koncentrací kyselin v odkyselovaném materiálu.

V odkyselovací komoře umístěné v suterénních prostorech Národní knihovny v Lipsku jsou knihy nejdříve pomocí vakua a zvýšené teploty vysušeny na obsah vlhkosti nižší než 1 % a vzduch je nahrazen dusíkem (odkyselovací roztok je hořlavý). Proces sušení obvykle trvá dva dny. Pak se komora naplní odkyselovacím roztokem, který se nasákne do odkyselovaných materiálů. Následuje odčerpání odkyselovacího roztoku a odpaření nasáklého rozpouštědla. Aplikace roztoku včetně jeho odstranění trvá jeden den. Následně jsou knihy převezeny do klimatické komory ve firmě ZFB, kde naberou zpět přirozenou vlhkost. Ta způsobí rozklad odkyselovacího činidla, za současného uvolňování etanolu, který je odvětráván. Tento proces trvá v průměru 3 týdny. Poté se knihy vrátí majiteli.

V rámci návštěvy jsme zhlédli restaurátorské pracoviště ve firmě ZFB – očista, regenerace, dolévání, delaminace a zpevňování (zařízení na strojní štěpení papíru je na prodej), odkyselování ve vodném roztoku a sušení spojené s lisováním.

Také jsme si vyzvedli a převzali námi dodané vzorky knih a dokumentů odeslaných k odkyselení touto metodou na začátku února. Nyní budeme vzorky vyhodnocovat a srovnávat s neodkyselenými vzorky.

Závěr

Z jednání, prohlídky technologie odkyselování a vyhodnocení výsledků odkyselených vzorků vzejde diskuze v knihovních a archivních institucích České republiky o možnosti využívání této technologie k odkyselování našich fondů.

Zpráva ze zahraniční služební cesty

Jméno a příjmení účastníka cesty	Ing. Petra Vávrová, PhD., Jana Dřevíková, BcA.
Pracoviště – dle organizační struktury	OOKF 1.4.
Pracoviště – zařazení	Vedoucí Odboru ochrany knihovních fondů, 1.4. a Vedoucí Restaurátorského oddělení, 1.4.2
Důvod cesty	Studijní cesta – diskuze ohledně přípravy projektu Google
Místo – město	Vídeň
Místo – země	Rakousko
Datum (od-do)	3.-5. dubna 2011
Podrobný časový harmonogram	3.4.2011 cesta vlakem do Vídně 4.4.2011 Návštěva Národní knihovny ve Vídni (Österreichische Nationalbibliothek) a jednání s paní Christou Hofmann a s dalšími kolegy ohledně akce digitalizace Google 5.4.2011 dopoledne návštěva prodejny s restaurátorskými a výtvarnými potřebami a potom odjezd do Prahy (P. Vávrová do Brna na workshop)
Spolucestující z NK	Jana Dřevíková, BcA., Ing. Petra Vávrová, Ph.D
Finanční zajištění	Institucionální výzkum NK ČR
Cíle cesty	Studijní cesta, navázání kontaktů a diskuze o detailech projektu „Digitalizace pro společnost Google“
Plnění cílů cesty (konkrétně)	Proběhla detailní diskuze o projektu „Digitalizace pro společnost Google“ a dověděly jsme se velmi cenné poznatky pro zahájení přípravy knih pro odvoz a restaurátorských opravách, celkově o jejich systému.
Program a další podrobnější informace	3.4.2011 cesta vlakem do Vídně 4.4.2011 Návštěva Národní knihovny ve Vídni (Österreichische Nationalbibliothek) 5.4.2011 dopoledne návštěva prodejny s restaurátorskými a výtvarnými potřebami a potom odjezd do Prahy (P. Vávrová

	do Brna na workshop)	
	Pozn.: podrobnější informace viz. níže zpráva o cestě.	
Přivezené materiály		
Datum předložení zprávy	6.4.2011	
Podpis předkladatele zprávy		
Podpis nadřízeného	Datum:	Podpis:
Vloženo na Intranet	Datum:	Podpis:
Přijato v mezinárodním oddělení	Datum:	Podpis:

Podrobnější zpráva:

Návštěva Národní knihovny ve Vídni (Österreichische Nationalbibliothek)

ve dnech 3.-5. dubna 2011

Kontaktní osoby:

Mag. Christa Hofmann (Leiterin des Institut für Restaurierung)

Mag. Jeanna Nikolov-Ramirez Gaviria (Assistant für Google Project)

Mag. Mirjam Bazan Castaneda (Conservator involved for Google Project)

Místo jednání a návštěvy:

Národní knihovna ve Vídni

(Österreichische Nationalbibliothek)

Institute for Conservation

Josefsplatz 1

1015 Wien

Úvod

V Národní knihovně ve Vídni (dále ÖNB) připravují k digitalizaci ve firmě Google v Mnichově zhruba 1,2 milionů knihovních jednotek z různých sbírek, datovaných od 15. století. Na začátku projektu probíhala bohatá diskuze uvnitř ÖNB o celém procesu, a zároveň byl proces diskutován se zástupci Google do velkých detailů. Nejprve proběhli 2 schůzky a potom prezentace a workshop ze strany Google.

Institut restaurování

V Restaurátorském oddělení (Institutu restaurování) pracuje 8 restaurátorů knih (polovina na celý úvazek, polovina na poloviční úvazek) + 4 restaurátoři papíru + vedoucí Mag. Christa Hofmann + 5 knihařů, kteří pracují na jiném pracovišti. Před odesláním knih do Mnichova pošle správce sbírky seznam knih, v Mnichově si ověří, zda je již dokument digitalizován z jiné knihovny.

Na procesu restaurování a přípravy pro digitalizaci pracuje 5 externistů, studentů, kteří jsou najati na vyndávání knih ze sbírky na základě restaurátorského průzkumu, provádějí čištění knih a balení. Jinak na přípravě a restaurování knih na digitalizaci pracují stálí zaměstnanci restaurátorského oddělení ÖNB (mají vyhrazenou část pracovní doby pouze na projekt Google – dohoda ředitele knihovny s ministerstvem) + 2 studenti restaurování najati na 8 hodin týdně – Po, Út 4 hodiny ráno. 2 experti kontrolují proces na závěr před odjezdem a popisují. 4 lidé lepí čárové kódy.

Informace o podmínkách digitalizace

Prostory ve firmě Google určené pro digitalizaci jsou klimatizovány (podmínky nám upřesní až na místě při návštěvě nebo na workshupu) a jsou zde vyhovující podmínky pro práci s knihovními sbírkami. Také vůz, ve kterém se bude část fondu vždy převážet, je klimatizovaný. Google umožňuje návštěvu a kontrolu celého procesu na místě (Ch. Hofmann byla kontrolovat proces již 2x, jednou upozornila na nevhodnou – drsnou manipulaci s knihou – toto bylo upraveno). Odpovídají na otázky týkající se klimatických podmínek – teplota, relativní vlhkost vzduchu, světelné podmínky apod. V první fázi poslali z ÖNB 80 knih na zkoušku – testovací, protokolovaná sada (condition report), měli změřeny vlastnosti a zdokumentovaný stav před odjezdem a porovnávali stav po návratu z digitalizace – získali dobré výsledky, byli spokojeni.

Diskuze o projektu „digitalizace Google“ v depozitářích ÖNB.

Přípravy pro digitalizaci v ÖNB – postupy, zkušenosti

V první fázi probíhal průzkum fondů (déle než 8 měsíců) restaurátory, rozdělili knihy podle stavu a formátu do 3 kategorií. Google je háklivý na knihy poškozené plísněmi a neočištěné. Stěžovali si na to již u jedné knihovny a vraceli takové knihy zpět. Pokud není digit. záznam kompletní, skenuje se celá kniha znovu. Knihy ze 16. století se skenují 2x, vždy ale od začátku ne jedna strana dvakrát. Skenování probíhá tak, že je knihou listováno vždy jedním pracovníkem Google, který má na palci a ukazovák pravé ruky plastové nástavce. Je dobré požádat o dostatečné množství vozíků od Google, na které se budou knihy nakládat a připravovat dopředu (není vhodné knihy vracet zpět do regálů). V ÖNB se Google dostane pouze výtahem do předsínky, kde nakládají naplněné vozíky. Doporučují míchat tenké knihy s tlustými do jedné várky, z důvodu zajištění nějakého průměrného počtu knih v dávce.

Celý proces restaurování a přípravy pro digitalizaci probíhá takto: 5 externistů, studentů je najato na vyndávání knih ze sbírky na základě restaurátorského průzkumu, provádějí čištění knih a balení. Po skenování v Mnichově musí vrátit Google knihy v původních obalech. Google si přeje, aby byly čarové kódy lepeny nahoru zadní strany (v ÖNB používají samolepky, lepili je dolů, nyní lepí na žádost Googlu nahoru). Pokud se jedná o konvolut, lepí na všechny knihy v rámci jedné vazby (klidně i 20 samolepek na jednu knihu).

V první várce měli kompletní fotodokumentaci a formuláře ke všem knihám, nyní nejméně každá 10 (Google o tom neví!!!!, že si stav po vrácení takto kontrolují). Důležité: ze strany restaurátorů probíhá důkladný průzkum, nejdříve neprováděli tak podrobný, poté jim byly některé knihy vráceny s ohledem na špatný stav knih – velké trhliny, plísně, špína...).

Pohled do depozitáře s různými formáty knih a pojízdné pracoviště restaurátorů pro ambulantní opravy v depozitářích.

Transport knih - způsob

Transport knih probíhá ve speciálních vozících dodaných Googlem, jsou oboustranné a mají speciální popruhy na fixaci knih. Ještě těsně před transportem se volné prostory na policích vozíky vykládají fixačními deskami, hmotou. Vozíky mají přesné označení a je na nich i označení dávky. Google nedodává obaly ani knihy jinak neopatruje ochrannými obaly (i z důvodu prostorového). Pokud má už kniha ochranný obal, kniha je transportována v tomto obalu, při digitalizaci vyjmuta z obalu a opět do obalu vrácena.

Dělení knih do kategorií

V ÖNB si vymysleli systém označování různého typu poškození a stavu knih pomocí různě barevných papírů, vkládaných do knih. Už při vstupu do depozitáře je patrné, kolika knih se bude týkat určitý typ zásahu a naopak kolik knih není možné digitalizovat.

Restaurátoři rozdělují knihy podle poškození do těchto 3 kategorií:

1. KATEGORIE (KNIHY, KTERÉ JSOU VYJMUTY Z PROJEKTU GOOGLE), jsou označeny červeným papírkem

Zatím to vypadá, že by to bylo asi 1% ze všech knih??

Barevné rozlišení různých typů knih pro digitalizaci.

- Noviny, které jsou digitalizovány v jiném projektu.
- Knihy, které nevyhovují svojí velikostí, výškou, tloušťkou nebo se nedají bezpečně otevřít (s nedostatečným úhlem otevření)
NEVYHOVUJÍCÍ FORMÁTY: malé formáty knih od výšky 5 cm, od výšky 45,7 cm a od šířky 31,75 cm a tloušťky 12,7 cm nemůžou být skenovány,

Firma Google dodá šablonu pro výběr knih

(Knihy, které se nedají lehce otevřít / kontrolují stojanem s úhlem 120°)

- Knihy, které mají skládané přílohy, mapy – ty nerozkládají, nedigitalizují.
- Knihy, které jsou velice poškozené, které by musely projít časově náročným restaurováním –
PŘÍKLADY:
  - Pokud jsou velké ztráty na knižní vazbě (potahový materiál, desky vazby) a kniha proto není stabilní.
  - Knižní blok je na mnoha místech zlomený, zborcený, není kompaktní s knižní vazbou, šití je silně poškozené.
  - V bloku je mnoho uvolněných listů (akceptují do 3 volných listů), papír je silně poškozený, má mnoho trhlin – není možné konzervovat lokálním doplněním / konsolidací listů.
  - Papír knižního bloku je velmi poškozený, křehký, zplstnatělý např. zvýšenou přítomností vlhkosti v průběhu celého knižního bloku (důležité především v dolní části listu s ohledem na manipulaci při skenování, GOOGLE nemá rád a vrací)
  - Knižní blok vykazuje mikrobiologické poškození – PLÍSNĚ, objevuje se v průběhu celého bloku (GOOGLE JE NA TOTO POŠKOZENÍ VELICE HÁKLIVÝ – vrací knihy zpět, nechce si kontaminovat prostředí, ve kterém digitalizuje)

2. KATEGORIE (KNIHY, KTERÉ MOHOU BÝT DIGITALIZOVÁNY BEZ KONZERVOVÁNÍ, NEBO S AMBULANTNÍMI OPRAVAMI – předpokládaná doba opravy 10-15 min.), jsou označeny žlutým papírkem
Většina fondu...

- Knihy bez poškození
- Knihy s malým poškozením, které je možné bezpečně skenovat, manipulovat s nimi a transportovat je (tak, aby nedošlo k žádným ztrátám, nebo k prohloubení poškození) – PŘÍKLADY:
  - Papír v knižním bloku má zohýbané rohy a jiné drobné deformace (zřasení, zvrásnění papíru).
  - V knižním bloku je uvolněno pár listů (složek), ale stále jsou dostatečně spojeny šitím/slepením s knižním blokem (nemohou vypadnout při skenování).
  - V knižním bloku jsou drobné nedostatky a /nebo trhliny papíru, které nezabraňují listování v bloku, je přesto možné bezpečně listovat v bloku.
- Knihy s drobným poškozením vazby a knižního bloku, které může být vyřešeno dočasným řešením, stabilizováním stavu (např. bavlněnou tkanicí a stahovacími proužky - kód – pro zpevnění knižní vazby, pro fixaci odchlupujících částí knižní vazby, které není možné ambulantně opravit např. u pergamenových vazeb; adjustace knižních desek, které nejsou dostatečně pevné, pomocí konzervační obálky archivní kvality), obálka archivní kvality bude označena tužkou příslušnou signaturou a dodatečnými informacemi (o fragmentech, poznámkách atd.).

3. KATEGORIE (KNIHY, KTERÉ JSOU PŘED DIGITALIZACÍ PŘEDÁNY DO RESTAUR. ODDĚLENÍ)- jsou označeny oranžovou? barvou

Zatím v NK ve Vídni vybráno 1500 knih na tento typ zásahu.

- Knihy, které jsou částečně, nebo hodně poškozené a ochranné opatření restaurátorským zásahem by umožnilo bezpečné skenování a manipulaci s knihami. Bez restaurátorského zásahu by mohlo dojít k prohloubení poškození, nebo ztrátě částí knih v průběhu celého procesu. – PŘÍKLADY:
  - Knihy s chybějícím hřbetem, chybějícími částmi potahu, odchlupující se hlavice nebo natrženým kapitálkem.
  - Vnější a vnitřní drážka knihy je utržená, natržená, nebo velice slabá, knižní vazba se může brzy úplně oddělit od knižního bloku.
  - Knižní blok není stabilní, šití je potřhané, listy/složky jsou uvolněné a v průběhu bloku se nachází mnoho chybějících částí, trhlín.
  - Tenké sešity, brožury, které nemají žádnou pevnou vazbu.
  - Pergamenové vazby, které nejsou v dobrém stavu.
  - Knihy s volnými listy/složkami, které vypadávají z knižního bloku, ale papír není v alarmujícím stavu (maximálně 7 uvolněných listů nebo 3 uvolněné složky na jednu knihu).
  - Knihy se silně poškozenými okraji papíru (obzvláště v dolní části knižního bloku – Google jinak nepřijímá ke skenování – otáčení listů probíhá vždy dole, nikoliv podle kvality papíru), pokud je papír křehký a zplstnatělý, četné trhliny na okrajích.

- Knihy s mikrobiologickým poškozením – plísněmi (pokud je pouze lokální - na deskách a na malé části knižního bloku).

V mnoha případech se knihy předají k restaurátorům na restaurování, a přesto je poté vyjmou z digitalizace přímo v Google. Mohou se pak udělat později.

Naopak Google vrací knihy poškozené, které pracovníci při výběru přehlédli nebo špatně vyhodnotili poškození.

Poznatky z prohlídky depozitářů

Pro ambulantní opravy a zásahy přímo v depozitáři používají mobilní vozík přímo v depozitářích, se kterým se pohybují mezi regály. K ambulantním opravám a k restaurování používají tyto materiály: na lepení Methocel 4%, Klucel 1,5%, na čištění Wallmaster, Hollytex, barvené japonské papíry, ...

Pokud je potřeba většího nebo náročnějšího zásahu, převážejí knihy do restaurátorské dílny.

K označení různých typů poškození a zásahů používají stahovací pásky různých barev (bavlněné stužky s plastovými stahovadly), 9 různých barev papíru na rozdělování knih (dodavatel Japico Papíry).

V Praze, dne 6.4. 2011

Petra Vávrová, Jana Dřevíková

Národní knihovna ČR, Praha

Zpráva ze zahraniční služební cesty

Jméno a příjmení účastníka cesty	Ing. Petra Vávrová, PhD.
Pracoviště – dle organizační struktury	OOKF 1.4.
Pracoviště – zařazení	Vedoucí Odboru ochrany knihovních fondů, 1.4.
Důvod cesty	Účast na konferenci a návštěva restaurátorské dílny
Místo – město	Univerzita v Ulsteru, Londonderry
Místo – země	Irsko
Datum (od-do)	6.-9. června 2011
Podrobný časový harmonogram	6.6.2011 cesta do Londonderry a Ulsteru 7.-8.6.2011 přednášky, příspěvky a diskuze na konferenci 8.6.2011 návštěva restaurátorské dílny 8.-9.6. 2011 cesta zpět do Prahy s přenocováním v Dublinu
Spolucestující z NK	-
Finanční zajištění	Institucionální výzkum NK ČR
Cíle cesty	Účast na konferenci a návštěva restaurátorské dílny - navázání kontaktů a plánování mezinárodní spolupráce
Plnění cílů cesty (konkrétně)	Zajímavé informace z příspěvků a navázání kontaktů na možnou spolupráci.
Program a další podrobnější informace	6.6.2011 cesta do Londonderry a Ulsteru 7.-8.6.2011 přednášky, příspěvky a diskuze na konferenci 8.6.2011 návštěva restaurátorské dílny 8.-9.6. 2011 cesta zpět do Prahy s přenocováním v Dublinu Pozn.: podrobnější informace viz. níže zpráva o cestě.
Přivezené materiály	Abstrakty příspěvků.
Datum předložení zprávy	20.6.2011
Podpis předkladatele zprávy	

Podpis nadřízeného	Datum:	Podpis:
Vloženo na Intranet	Datum:	Podpis:
Přijato v mezinárodním oddělení	Datum:	Podpis:

Podrobnější zpráva:

Závěrečná zpráva ze zahraniční služební cesty – mezinárodní konference „Historic Libraries in Context“ na University of Ulster, Magee campus, Londonderry v Irsku ve dnech 6.-9. června 2011

Mezinárodní konference „Historic Libraries in Context“ na University of Ulster, Magee campus, Londonderry v Irsku ve dnech 6.-9. června 2011 měla za cíl představit problematiku průzkumu a záchrany menších knihoven. Příspěvky byly zaměřeny na historické souvislosti, průzkumové databáze a rozhodovací procesy v procesech ambulantních oprav knihovních fondů.

Program konference:

Úterý 7. června 2011

9.00 - 9.30	REGISTRACE
9.30 - 9.45	Welcome: Professor Deirdre Heenan, Acting Provost, University of Ulster (Magee)
9.45 - 10.15	Joe McLaughlin, Archivist & Rare Books Curator, University of Ulster: <i>History of the Derry & Raphoe Diocesan Library & background to the project</i>
10.15 - 11.00	Keynote Speaker: Professor Nicholas Pickwood University of the Arts, London
11.00 - 11.30	Break
11.30 - 12.10	Crónán Ó Doibhlin - Head of Special Collections, Archives and Repository Services, Boole Library, University College Cork: <i>St. Fin Barre's Cathedral Library, Cork – providing access to an historical cathedral library</i>
12.10 - 12.50	Kim O'Donnell, Conservation Manager of Etherington Conservation Services – West: <i>The significance of book ownership in community development and the provenance of Dryden's Poetical Miscellanies</i>
12.50 - 2.00	Break

- 2.00 - 2.40 Allison Neill Rabaux, PhD candidate, University of Ulster: *Ireland's first original and critical literary periodical*
- 2.40 - 3.20 Dr. Mark Empey, Lecturer in Modern History, University College Dublin: *'An industrious searcher of ye antiquities': the library and network of Sir James Ware (1594-1666)*
- 3.20 - 3.40 Break
- 3.40 - 4.20 Jennifer Miglus, Librarian at the Hartford Medical Society: *The Rebirth of the Hartford Medical Society Library*
- 4.20 - 5.10 Jennifer Jarvis, Project Director/Chief Conservator, Derry & Raphoe Diocesan Library Project: *Conservation of the Derry & Raphoe Diocesan Library: approach and techniques*

Středa 8.června 2011

- 9.00 - 9.40 Caroline Bendix and Jonathan Rhys-Lewis, conservators in private practice: *A preservation survey and audit of the Rare and Special Collections at the York Minster Library and Archives*
- 9.40 - 10.20 Ken Bergin, Special Collections Librarian, Glucksman Library, University of Limerick on behalf of Robert Matteson: *The Library of Archbishop William King*
- 10.20 - 10.50 Break
- 10.50 - 11.30 Andrew Megaw, Senior Book Conservator at TCD: *An examination of Irish bookbindings and materials, methods and techniques used in their construction at Trinity College Dublin in the 17th and 18th Centuries*
- 11.30 - 12.10 Elizabethanne Boran, Librarian at the Edward Worth Library, Dublin: *The Library of John Worth, 1648-1688: Bookbinding and the Book Trade in late Seventeenth-Century Ireland*
- 12.10 - 1.10 Break
- 1.10 - 1.50 Kristi Westberg, ICON/HLF intern for the Derry & Raphoe Diocesan Library Project
- 1.50 - 2.30 Robert Whan, Department of Modern History, Queen's University Belfast: *Presbyterians and print in late Stuart and early Hanoverian Belfast*
- 2.30 - 3.10 Mary Delargy Outreach Officer, Derry & Raphoe Diocesan Library Project: *Bernard Dornin: Irish publisher in America*
- 3.15 Závěr konference
- 3.15 – 17.30 prohlídka restaurátorského pracoviště, ukázky ambulantních zásahů

Prohlídka pracoviště – restaurátorské dílny, ukázky ambulantních zásahů a průzkumové a restaurátorské formuláře – byla nad rámec konference, ale jelikož jsme chtěli vidět pracoviště,

organizátoři nám toto umožnili. Prohlídka restaurátorské dílny byla velmi užitečná a diskuze nad jednotlivými knihami velmi cenná.

8. června 2011 v 18 hodin odjezd do Dublinu taxi (z důvodu zrušení letu) a přenocování v hotelu. 9.6. 2011 odlet do Prahy a návrat v 16:30.

V Praze, dne 20.6. 2011

Petra Vávrová

Národní knihovna ČR, Praha

Zpráva ze zahraniční služební cesty

Jméno a příjmení účastníka cesty	Ing. Petra Vávrová, PhD.
Pracoviště – dle organizační struktury	OOKF 1.4.
Pracoviště – zařazení	Vedoucí Odboru ochrany knihovních fondů, 1.4.
Důvod cesty	Přednáška a účast na konferenci
Místo – město	Horn
Místo – země	Rakousko
Datum (od-do)	9.-11. května 2011
Podrobný časový harmonogram	8.5.2011 cesta služebním autem do Hornu 9.5.2011 moje přednáška a další příspěvky 10.5. 2011 přednášky, příspěvky 11.5. 2011 přednášky a cesta zpět do Prahy služebním autem
Spolucestující z NK	Ing. Marie Benešová
Finanční zajištění	Institucionální výzkum NK ČR, NK ČR
Cíle cesty	Přednáška a účast na konferenci - navázání kontaktů a plánování mezinárodní spolupráce
Plnění cílů cesty (konkrétně)	Zajímavé informace z příspěvků a navázání kontaktů na možnou spolupráci.
Program a další podrobnější informace	8.5.2011 cesta služebním autem do Hornu 9.5.2011 moje přednáška a další příspěvky 10.5. 2011 přednášky, příspěvky 11.5. 2011 přednášky a cesta zpět do Prahy služebním autem Pozn.: podrobnější informace viz. níže zpráva o cestě.
Přivezené materiály	Sborník příspěvků, který jsem jako přednášející dostala zdarma.
Datum předložení zprávy	20.5.2011

Podpis předkladatele zprávy		
Podpis nadřízeného	Datum:	Podpis:
Vloženo na Intranet	Datum:	Podpis:
Přijato v mezinárodním oddělení	Datum:	Podpis:

Podrobnější zpráva:

Závěrečná zpráva ze zahraniční služební cesty – aktivní účast na konferenci „New Approaches to Book and Paper Conservation-Restoration“ v Hornu v Rakousku ve dnech 9.-11. května 2011

Program konference:

9. května 2011

9.00 – 9.40

Welcome

9.40 – 10.00 *Ursula Schädler Saub (Germany)*: Theoretical Fundaments in the Conservation and Restoration of Books. How Helpful are the Theories of Alois Riegl and Cesare Brandi for the Practice?

10.00 – 10.20 *Maria Casanova (Portugal)*: What Do We Need? Education, Ethics, New Values or a Different Perception for the Profession! Revisiting Book

Conservation Theory and Practices in the First Portuguese Paper Conservation Laboratory

10.20 – 10.40 *Weronika Liszewska (Poland)*: Aesthetics and Standards in Paper and Book Conservation – Restoration

10.40 – 11.00 *Baudouin Desmaele (Belgium)*: A Crucial Term for the Conservation Education in the Royal

Academy of Antwerp

11.00 – 11.20 *Ingeborg Ullrich (Germany)*: Expiry Date: Unknown. – The Experimental Use of Material in the Artist's Book and Installation Art

11.20 – 11.40

Break

11.40 – 12.00 *Erich Renhardt (Austria)*: Searching for Traces

12.00 – 12.20 *Nicholas Pickwood (United Kingdom)*: Library or Museum? The Future of Rare Book Collections and its Consequences for Conservation and Access

12.20 – 12.40 *Reinhard Feldmann (Germany)*: Research & Application: A Contradiction?

12.40 – 13.00 *Hanna Delf von Wolzogen (Germany)*: Time in Conservation and Archives – a Philosophical Approach

13.00 – 13.30

Discussion

13.30 – 14.30

Break

14.30 – 14.50 *Spiros Zervos (Greece)*: Investigating the Causes of Paper Strength Loss after Aqueous Treatments

14.50 – 15.10 *Salvador Muñoz Viñas (Spain)*: A New Approach to Flattening and Lining Paper: the Pleural System

15.10 – 15.30 *Petra Vávrová, Petr Kotlík, Michal Ďurovič, Vlasta Brezová*

(Czech Republic, Slovak Republic): Damage of Paper Due to Visible Light Sources Irradiation and Post-Radiation Effects after 2 Years of Storage in Darkness

15.30 – 15.50 *Penelope Banou, Dimitra Barmpa, Maria Giannikou,*

Giorgos Giannoulis, Ourania Kanakari, Dionisis Roussos,

Aggeliki Stassinou (Greece): Archival Records of the New Independent Greek State (mid 19th c.). Where History, Paper Technology and Preservation Meet

15.50 – 16.10

Break

16.10 – 16.30 *Manfred Schreiner, Helmgard Holle (Austria)*: Documentation of Watermarks in Paper by X-ray Radiography

16.30 – 16.50 *Gangolf Ulbricht (Germany)*: Identification of Historical European Paper

16.50 – 17.10 *Joseph Schirò (Malta)*: Copying Presses

17.10 – 17.30 *Elżbieta Jabłońska (Poland)*: Wax Tablets in Polish Collection – the State of Preservation and Restoration Issues

17.30 – 18.00

Discussion

19.30 – 22.00

Banquet with speeches by local politicians

10th May 2011

9.00 – 9.20 *René Larsen, Dorte V. P. Sommer, Kathleen M. Axelsson*

(Denmark): Scientific Approach in Conservation and Restoration of

Leather and Parchment Objects in Archives and Libraries

9.20 – 9.40 *Myriam Krutzsch (Germany)*: Is there a Chance to Rescue Egyptian Texts on Leather?

9.40 – 10.00 *Igor Kozjak (Croatia)*: The Influence of Hydrolytic and UV Treatment on Properties of Leather Used in Book Conservation

10.00 – 10.20 *Jedert Vodopivec (Slovenia)*: Census and Analysis of Slovene Medieval Codices

10.20 – 10.40 *Theresa Zammit Lupi (Malta)*: The Grand Master L'Isle Adam Manuscript, Volume 8: a Particular Example of Degradation and Pre-treatment

Testing

10.40 – 11.00 *Zsuzsa Tóth (Hungary)*: Restoration of a Unique Hungarian Medieval Codex based on Results of Recent International Research and on a New Restoration Technique

11.00 – 11.20

Break

11.20 – 11.40 *Karin Scheper (Netherlands)*: Islamic Manuscript Structures. A Refinement of Knowledge about Islamic Book Constructions and the Implications for Preservation or Conservation Treatments

11.40 – 12.00 *Abbas Hossaini (Iran)*: A Comparative Study in Restoration Methodology of Koliyat Sa'adi & Shahnameh Baysonghuri

12.00 – 12.20 *Rumyana Decheva (Bulgaria)*: Preserving the Original Structure of the Medieval Codex During Conservation

12.20 – 12.40 *Matthew Hatton (United Kingdom)*: Joint Tacketing an Essential Collection Preservation Tool

12.40 – 13.00 *Małgorzata Pronobis-Gajdzis, Jolanta Czuczko (Poland)*: The 19th Century Book – Underestimated Beauty

13.00 – 13.30

Discussion

13.30 – 14.30

Break

14.30 – 14.50 *Ekaterina Andreyeva, Svetlana Dobrusina (Russia): Safe Keeping Assessment of Ancient Slave Manuscripts*

14.50 – 15.10 *Reni Marcheva-Kanova (Bulgaria): Need of research in the Everyday work of the Librarian and the Archivist Preservation of the Library and Archive Collections – Care by Different Specialists*

15.10 – 15.30 *Irina Guzner, Andrej Borodichin (Russia): Results of the National Programme – a Complex System of Conservation in Siberia*

15.30 – 15.50 *Mariana Lucia Nesfantu (Romania): The Romanian National Library National Centre for Pathology and Restoration of Documents (NCPRD) – Perspectives and Development Needs*

15.50 – 16.10

Break

16.10 – 16.30 *Gayane Eliazyan (Armenia): Preservation and Restoration of the Matenadaran Manuscripts*

16.30 – 16.50 *Tamara Gagnidze (Georgia): Needs for Research in Everyday Conservator's Work*

16.50 – 17.10 *Maja Krtalić, Iva Gobić-Vitolić, Damir Hasenay (Croatia): Possibilities, Perspectives and Obstacles in Book and Paper Conservation-Restoration Research: Example of Croatia*

17.10 – 17.30 *Eduard Zaloshnja, Ivan Loli (Albania): For a New Policy for the Preservation of Documents*

17.30 – 17.50 *István Kecskeméti (Finland): Managing Archival Collections for Digitisation: Experience from Two Projects of 1.55 and 2.07 Million €*

17.50 – 18.20

Discussion

19.30 – 22.00

Concert and festivity

11th May 2011

9.00 – 9.20 *Simone Pentzien, Andrea Conradi, Robert Koter, Jörg Krüger (Germany): Cleaning of Soiled Paper Model Samples Using Short and*

Ultrashort Laser Pulses

9.20 – 9.40 *Heinz Miklas, Robert Sablatnig, Markus Diem, Melanie Gau, Florian Kleber (Austria): Technical Approaches to Manuscript Analysis and Reconstruction*

9.40 – 10.00 *John Havermans, Gerrit de Bruin (Netherlands): New Insights on Disinfection of Archival and Library Materials Using Gamma Radiation*

10.00 – 10.20 *Flavia Pinzari, Guadalupe Piñar, Matteo Montanari, Federica Troiano (Italy): The Contribution of Microbiological Research in the Field of Book and Paper Conservation*

10.20 – 10.40

Break

10.40 – 11.00 *Erna Pilch Karrer (Austria): Needs for Paper Research: Now We All Need to Buy SurveNIRs*

11.00 – 11.20 *Dirk Andreas Lichtblau (Germany): SurveNIR – the Non-Destructive Evaluation of Material Conditions in Conservation, the Actual and the Potential Use*

11.20 – 11.40 *Marina Bicchieri, Michaela Monti, Giovanna Piantanida, Armida Sodo (Italy): Applied Research and Critical Approach: the Proper Way to*

Deal with “Real” Library Heritage

11.40 – 12.10

Discussion

12.10 – 13.10

Break

13.10 – 13.30 *Halina Rosa, Alicja Strzelczyk, Elżbieta Jabłońska, Tomasz*

Kozielec, Joanna Berent Karbowska (Poland): Study on the Adaptation of Biocellulose Nano Fibres to Restoration of Historical Paper, Parchment and Textiles

13.30 – 13.50 *Samantha Sheesley (USA): Practical Applications of Lascaux Acrylic Dispersions in Paper Conservation*

13.50 – 14.10 *Izabela Zając, Władysław Sobucki (Poland): Usage of “Sealant & Adhesive Remover” Agent by WEICON During the Conservation Process of “Lindley’s Plans”*

14.10 – 14.30 *Mehmet Konuklar (Turkey): A New Method for Conservation of Paper Works of Art: Triple Mixture of Methyl Cellulose, Carboxymethyl Cellulose and Nano-Micro Calcium Hydroxide Particles*

14.30 – 14.50 *Yuri I. Aristov, Ivan S. Glaznev, Larissa G. Gordeeva (Russia): ARTIC – A New Family of Humidity Buffers for Libraries and Archives*

14.50 – 15.20

Discussion

15.20 – 15.40

Break

15.40 – 17.40

Round table – possibilities for cooperations and EU projects

17.40 – 18.00

Conclusion and results

Odjezd do Prahy služebním autem.

Prohlídka pracoviště – výzkumného centra:

V Praze, dne 20.5. 2011

Petra Vávrová a Marie Benešová

Národní knihovna ČR, Praha

Zpráva ze zahraniční služební cesty

Jméno a příjmení účastníka cesty	Ing. Petra Vávrová, PhD.
Pracoviště – dle organizační struktury	OOKF 1.4.
Pracoviště – zařazení	Vedoucí Odboru ochrany knihovních fondů, 1.4.
Důvod cesty	Příspěvek a účast na konferenci
Místo – město	Bratislava
Místo – země	Slovensko
Datum (od-do)	2.-4. listopadu 2011
Podrobný časový harmonogram	2.11.2011 cesta autobusem do Bratislavy SNM – Výstavný pavilón Podhradie Bratislava, Žižkova 16 3.-4.11.2011 příspěvky, přednášky a návrat autobusem do Prahy
Spolucestující z NK	-
Finanční zajištění	NAKI projekt 0143
Cíle cesty	Příspěvek a účast na konferenci - navázání kontaktů a plánování mezinárodní spolupráce
Plnění cílů cesty (konkrétně)	Zajímavé informace z příspěvků a navázání kontaktů na možnou spolupráci.
Program a další podrobnější informace	2.11.2011 cesta autobusem do Bratislavy 3.-4.11.2011 příspěvky, přednášky a návrat autobusem do Prahy Pozn.: podrobnější informace viz. níže zpráva o cestě.
Přivezené materiály	Sborníky abstraktů a příspěvků budou vydány později. Elektronický sborník prezentací „CSTI 2011 - KONZERVAČNÁ VEDA A TECHNOLOGIE PRE OCHRANU KULTÚRNEHO DEDIČSTVA“ vyjde do 30. 11. 2011 na CD a na www.snm.sk . Termín vydání sborníku „CSTI 2011 - KONZERVAČNÁ VEDA

	A TECHNOLOGIE PRE OCHRANU KULTÚRNEHO DEDIČSTVA“ do 1. 6. 2012.	
Datum předložení zprávy	7.11.2011	
Podpis předkladatele zprávy		
Podpis nadřízeného	Datum:	Podpis:
Vloženo na Intranet	Datum:7.11.2011	Podpis:
Přijato v mezinárodním oddělení	Datum:	Podpis:

Podrobnější zpráva:

Závěrečná zpráva ze zahraniční služební cesty – aktivní účast na konferenci „CSTI 2011 - KONZERVAČNÁ VEDA A TECHNOLOGIE PRE OCHRANU KULTÚRNEHO DEDIČSTVA“ v Bratislavě na Slovensku ve dnech 3.-4. listopadu 2011

Organizátoři:

Slovenské národní muzeum

Slovenská technická univerzita

Motto: „ Konferencia *Konzervačná veda a technológie pre ochranu kultúrneho dedičstva, CSTI 2011* ponúka informácie a impulzy pre rozvoj ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva, konzervovania, reštaurovania, konzervačnej vedy, interdisciplinárneho výskumu a technologického rozvoja na Slovensku.

Program konferencie:

Čtvrtek, 3. listopadu 2011

Miesto jednání: SNM – Výstavný pavilón Podhradie – Veľká sála, Žižkova ul. 16, Bratislava

8.00 – 8.45 Prezenca účastníkov

8.45 – 9.00 Otvorenie konferencie

Proslov generálneho riaditeľa SNM, PaedDr. Rastislava Púdelku

9.00 – 12.00 Sekcie: Potreby rozvoja ochrany kultúrneho dedičstva, konzervačnej vedy, technológií a vzdelávania v SR

Gabriela Podušelová: Potreby rozvoja konzervačnej vedy, vzdelávania a technológií v Slovenskom národnom múzeu. Kvantifikácia a návrh riešení ochrany zbierkových predmetov v SNM

Matej Ruttkay: Archeologické nálezy v Archeologickom ústave SAV a na Slovensku (rekonštrukcia, konzervácia, dokumentácia, digitalizácia, uloženie) – súčasný stav a perspektívy

Alexandra Homolová: Potreby rozvoja ochrany zbierkových predmetov v Slovenskej národnej galérii. Reštaurovanie zbierkových predmetov SNG. Rozvojový model?

Jozef Hanus: Potreby rozvoja konzervačnej vedy, vzdelávania a technológií v slovenskom archívniectve

Svetozár Katuščák: Konzervačná veda a možnosti jej využitia pri ochrane kultúrneho dedičstva

Dušan Katuščák: Integrácia konzervačných a digitalizačných technológií. Rozvoj ochrany nosičov informácií v Slovenskej národnej knižnici

Eva Ševčíková: Úloha, súčasný stav a potreby rozvoja reštaurovania a konzervovania pri ochrane pamiatkového fondu na Slovensku

Andrea Urlandová, Katarína Vošková: Monitorovanie stavu a potrieb pre záchranu stavebného dedičstva

Peter Kresánek: Permanentná údržba stavebného dedičstva z pohľadu historika umenia

Jara Lalková: Ochrana kultúrneho a prírodného dedičstva na regionálnej a miestnej úrovni na Slovensku

12.00 – 13.00 Prestávka

13.00 – 15.30 Sekcie: Konzervačná veda

Dušan Bakoš: Rozvoj vzdelávania a výskumu v oblasti konzervačných technológií z hľadiska budúcich potrieb

Eva Kráľová: Rozvoj konzervačnej vedy a podmienky jej uplatnenia z aspektu vzdelávania

Katarína Vizárová: Antioxidačná ochrana materiálov a objektov dedičstva

Ladislav Reinprecht: Konzervovanie dreva akrylátmi

Milena Reháková, Michal Čeppan: Využitie nedeštruktívnych spektroskopických metód pri identifikácii materiálov v objektoch kultúrneho dedičstva

Jana Sanyová: Chemické analytické metódy používané vo výskume materiálov a techník farebnej maliarskej vrstvy. Case studies

Vladimír Bahýl: Počítačová tomografia pri skúmaní vnútorných štruktúr dreva, artefaktov na báze dreva a dendrochronológia

Jana Želinská, Miloš Gregor, Katarína Pagáčová: Metódy výskumu využívané pri analýze umelecko-historických pamiatok a objektov. Výsledky výskumov Chemickotechnologického oddelenia Pamiatkového úradu SR

Hana Kližanová: Diagnostika akvizícií. Deštruktívne a nedeštruktívne metódy a technológie a ich využitie pri skúmaní umeleckého diela

Petra Štefcová: Nedeštruktívni prúzkum predmetů kulturního dědictví

Peter Holomáň: Inštrumentálne vybavenie pre potreby nedeštruktívneho určenia chemického zloženia umeleckých diel

15.30 – 17.30 Sekce: Konzervačné technológie

Vladimír Bukovský: Kvantifikácia a systém triedenia konzervačného fondu SR, návrh riešenia ochrany nosičov informácií v Slovenskej národnej knižnici

Ignác Prno: Systémové inžinierstvo a ako ho využiť pri ochrane kultúrneho dedičstva

Štefan Vodný: Systémy riadenia kvality pri ochrane kultúrneho dedičstva

Zdeněk Hubáček, st.: Stabilizace zbírek proti biologické degradaci v památkových a fondových institucích ČR a SR

Jan Štěpánek: Termosanace krovů nad presbyteriem katedrály sv. Martina v Bratislavě

Eliška Pavlásková, Pavel Krbec: Využití technických metadat a registrů formátů pro dlouhodobou ochranu digitálních objektů

Jaromír Mlynár: Využitie produktov a zariadení firmy SHIMADZU v oblasti konzervačnej vedy a technológií

Diskuze

17.30 – 19.00 Posterová sekce

17.30 – 19.00 Výstava Nahliadnite (SNM, Vajanského nábr. 2) Pre účastníkov konferencie CSTI 2011 je zabezpečený voľný vstup s odborným výkladom.

Pátek, 4. listopadu 2011

Miesto jednání: SNM – Výstavný pavilón Podhradie – Veľká sála, Žižkova ul. 16, Bratislava

8.00 – 9.00 Prezence účastníkov

9.00 – 11.00 Sekce: Konzervačné technológie

Petra Vávrova: Perlová celulóza – nový materiál vhodný pro čištění papírových dokumentů a knih

Radovan Tiňo: Fyzikálno-chemická úprava materiálov a objektov kultúrneho dedičstva pôsobením atmosférickej plazmy

Kristián Sógel, Jaroslav Sandanus: Statická analýza a sanácia historických drevených konštrukcií

Jozef Rýchly: Slabé svetielkovanie (luminiscencia), ako sprievodný znak degradácie papiera – kvantitatívne aspekty

Peter Šimon, András Peller: Predikcia životnosti materiálov s využitím nearrheniovskej kinetiky

Ljuba Svobodová: Restaurování archeologické keramiky a porcelánu v souladu s etickými princípy a s využitím moderní pomocné materiálové báze

Zdeněk Hubáček, ml.: Moderní metody sterilizace objektů kulturního dědictví

Lýdia Rýchla: Plasty v umeleckých 3D artefaktoch

11.00 – 14.00 Sekce: Individuálna ochrana konkrétnych objektov

Vybrané prípadové studie

Alois Orlita, Aneta Španová: Konzervovanie leteckej bundy M. R. Štefánika

Petr Hlaváček: Studium kožených oděvů gen. Milana Rastislava Štefánika a italské posádky havarovaného letadla Caproni Ca-33

Milana Vanišová, Zuzana Černeková: Restaurování vzácných starých tisků – Prácheňský kancionál. Špalíček lidových písní

Ivan Galamboš: Archeológia knihy

Katarína Malečková: Reštaurovanie hráčskeho stolu TIVOLI (z pôvodných zbierok posledného šľachtického majiteľa Bojnického zámku grófa Jána Pálffyho)

Dušan Ferianc: Komparácia historických cintorínov v stredoslovenských banských mestách – metodika výskumu

Gabriela Pösová: Reštaurovanie plastiky barokového anjela zo zbierok SNM-Múzea Bojnice. (Využitie rôznych spôsobov reštaurátorského prieskumu)

Lubomír Vančo: Identifikácia zložiek podkladu na oltárnom obraze sv. Antona Paduánskeho z Galanty pomocou Ramanovej spektroskopie, elektrónovej mikroskopie a RTG difrakcie

Diskuze

14.00 – 15.00 Posterová sekce

14.00 – 17.00 Výstava Nahliadnite (SNM, Vajanského nábr. 2) Pre účastníkov konferencie CSTI 2011 je zabezpečený voľný vstup s odborným výkladom.

SEZNAM POSTERŮ

1. Michal Jablonský: Kvantifikácia objektov kultúrneho dedičstva SR
2. Lenka Dubinyová, Zdeněk Hubáček, ml., Svetozár Katuščák: DB CSTI. Databáza metód, zariadení a odborníkov konzervačnej vedy a technológií
3. Katarína Vizárová, Michal Jablonský, Dušan Bakoš: Výsledky konzervačnej vedy a výskumu pre archívy a knižnice. Projekt: „Záchrana, stabilizácia a konzervovanie tradičných nosičov informácií v Slovenskej republike“ (www.knihask.eu)
4. Ladislav Petrovič: Sprístupnenie preparačných a konzervačných metód verejnosti v Múzeu J. Thaina
5. Alexandra Kloužková, Petra Zemenová: Degradace nízkopálené archeologické keramiky
6. Jonášová Šárka: Restaurování užité keramiky z 16. století
7. Zuzana Cílová, Anežka Černá: Vliv umělého stárnutí na reverzibilitu adheziv používaných při restaurování skla
8. Zdeněk Hubáček, ml.: Případová štúdia využitia sterilizácie v praxi – letecká bunda M.R. Štefánika
9. Ivan Galamboš: Archeológia knihy
10. Šárka Msallamová, Eliška Jindrová, Eva Hrbáčková: Korozní poškození historických olověných bul v prostředí depozitáře Národního archivu v Praze
11. Mirka Macková: Reštaurovanie knihy Ditionarium Linguae Latinae, 1579
12. Božena Marušicová: Prieskum a spracovanie fotografických dokumentov fondu rodu Pálfy – Červenokamenská línia v Slovenskom národnom archíve
13. Viera Jančovičová: Vplyv polutantov na starnutie historických atramentov na pergamenovej podložke
14. Alena Maková, Jarmila Mináriková, Zuzana Szaboová: Možnosti fixácie atramentov pre vodné konzervačné procesy
15. András Peller, Peter Šimon: Vplyv atramentov na termooxidačnú stabilitu papiera Whatman
16. Anna Briškárová, Soňa Kirschnerová, Katarína Vizárová, Jana Kazíková, František Kačík: Účinnosť konzervačnej látky obsahujúcej antioxidant na stabilitu kyslých drevitých papierov

17. Bohuslava Havlínová: Vplyv modifikácie na zmenu farebnosti záznamových prostriedkov
18. Roman Fekete, Marián Peciar, Jana Kazíková, Michal Jablonský, Svetozár Katuščák: Simulácia nanášania konzervačnej látky medzi jednotlivé listy knihy
19. Jana Želinská, Miloš Gregor, Katarína Pagáčová: Metódy výskumu využívané pri analýze umelecko-historických pamiatok a objektov. Výsledky výskumov Chemicko-technologického oddelenia Pamiatkového úradu SR
20. Petra Ambrušová: Uplatnenie nových materiálov a technológií pri obnove architektonických pamiatok. Riešenie výplní okenných otvorov bývalých industriálnych stavieb s ohľadom na nové tepelnoizolačné nároky
21. Mojmír Choma: Konzervačné techniky pri záchrane hradu Tematín
22. Vladimír Hain, Michal Ganobjak: Elektráreň Piešťany – konzervácia technologickej výbavy objektov pre muzeálnu expozíciu
23. Ladislav Reinprecht: Ukážky z prieskumov, konzervácií a sanácií dreva
24. Jan Štěpánek, Pavel Šmíra: Termosanace krovů nad presbyteriem katedrály sv. Martina v Bratislavě
25. Lukáš Blesák, Jaroslav Sandanus: Vplyv modifikácie fyzikálno-mechanických a tuhostných vlastností dreva v okolí spájacieho prostriedku na odolnosť spoja drevo-drevo.
26. Milana Vanišová: VOŠG a SPŠG (propagácia školy)

V Praze, dne 7.11. 2011

Petra Vávrová

OOKF, Národní knihovna ČR, Praha